

Davor Pavlić

autor o sebi

Uvijek voli istaći kako se fotografijom bavi još od filma, kojemu se povremeno i vraća. Foto Kino Klubu Tuzla se pridružuje 2009. godine, te ubrzo počinje izlagati fotografije. Fotografije su bile izlagane na kolektivnim izložbama u Bosni i Hercegovini i regiji, ali i u New Yorku, Francuskoj, Indiji, Kini i dr. Trenutno je nositelj umjetničkog i strukovnog zvanja Fotograf prve klase pri Asocijaciji za umjetničku fotografiju Bosne i Hercegovine.

Član je Rotaract kluba Tuzla, u kojem je obavljao dužnost predsjednika i inicijator je i koordinator nekoliko projekata; i član Aikido kluba Tuzla. Također je bio član i drugih organizacija, kao što su Europska Asocijacija Studenata Prava (ELSA) i Studenti i Mladi.

U svim organizacijama aktivno radi na realizaciji projekata, koji variraju od kulture i sporta, preko aktivnosti vezanih za klizišta i poplave, do podizanja političke kulture.

*Kulturno naslijeđe Tuzle
kroz arhitekturu*

Od prve fotografije Nicéphore Niépcea iz 1826. do Louis-Jacques Mandé Daguerreovog otkrića dagerotipije 1839. i William Henry Fox Talbotove kalotipije (postupak negativ-pozitiv) 1841. godine, statička priroda građevina bila je savršen objekt za duge ekspozicije koje je tražila fotografija tog vremena

Godine 1919. arhitekt Walter Gropius osnovao je Bauhaus u Njemačkoj, akademsku instituciju za umjetnost i dizajn, a vjerovao je u spoj umjetnosti i tadašnje tehnologije u savremeni dizajn. Albert Renger-Patzsch (1897–1966) bio je inicijator 'Nove fotografije', stila u kojem je arhitektura snimana tako da se otkrije njena apstraktna ljepota.

U Britaniji su radil kao partneri Dell i Wainwright za Arhitektonsku reviju od 1930. pa do 1946. ističući se svojim dramatičnim i savremenim pristupom arhitektonskoj fotografiji. Njihovi snimci, grafički izgledom i oštrih detalja, imali su dramatično svjetlo, a favorizirali su snimanje iz ptičije i žablje perspektive (kako kod enterijera tako i eksterijera) i kosi ugao kako bi prikazali ritmičko ponavljanje. Njihov stil postao je normativ za fotografe arhitekture poslije Drugog svjetskog rata pa sve do 1960-tih.

Davora i njegov fotografski rad imao sam priliku upoznati 2009.-2010. godine u FotoRadionici koju sam vodio u Domu mladih u Tuzli. Na dvjema izložbama koje smo organizovali po završetku FotoRadionice Davor se predstavio širim izborom tema: životom ulice, portretima, cvijećem, životinjama, ali i sa nekoliko arhitektonskih detalja. A bilo je i nekoliko fotografija s kritičkom porukom. Od tih nekoliko tema koje snima Davor se opredijelio predstaviti na ovoj izložbi arhitekturom.

U Bosni i Hercegovini, pa tako i u Tuzli, sačuvano je šaroliko naslijeđe u arhitekturi – od objekata iz osmanskog, austro - ugarskog, početka dvadesetog stoljeća, soc-realističkog pa do savremenog perioda. Autor je snimio objekte koji su građeni mnogo godina ranije na sigurnom tlu, ali i one koje je nagrizlo tonjenje. Neki od njih već danas više ne postoje. Na jednoj strani imate objekte renovirane, a na drugoj one koji su prepušteni zubu vremena i tonjenju da propadaju. Da bi što upečatljivije prikazao naš odnos prema tim građevinama opredijelio se za crno- bijelu (monohrom sive) tehniku, osim nekoliko fotografija u boji. Pored isticanja ljepote linija i detalja objekata u jednom dijelu fotografija, autor ima i kritičku poruku: spasimo te nekada lijepe objekte. Na taj način čini nas svjedocima tog procesa, ali i poziva nas da učinimo nešto i zaustavimo njihovo dalje propadanje. Fotografije pokazuju ono u što mi treba da vjerujemo da postoji. Ovdje je autor posrednik, prenosi istinu stvarajući 'dokumente', a njegova odgovornost prema istini je ultimativna i etička.

Autor se koristi, veoma uspješno, digitalnom tehnologijom što mu omogućava lakšu obradu snimljenog materijala i pojačavanje poruke koju nam želi saopštiti. Za sada to radi veoma uspješno.

Faruk Ibrahimović
MFAUFBiH, EFIAP

- 1.Vila Azra
 - 2.Šusterova palata
 - 3.Korzo 1
 - 4.Stara zgrada 1
 - 5.Robna kuća
 - 6.Čelik 1
 - 7.Čelik 2
 - 8.Merkur
 - 9.Kino Mladost
 - 10.Nova soba
 - 11.Biološka zbirka
 - 12.Crveni 7
 - 13.Kazalište
 - 14.Prozori 1
 - 15.Staro za novo
 - 16.Filigran
 - 17.Borac
 - 18.Dom penzionera
 - 19.4 prozora
 - 20.Skver
 - 21.Prekinuta mladost
 - 22.Starenje
 - 23.Gvožđar
 - 24.Prozori 8
 - 25.Trg oslobođenja 1
 - 26.Vrata prošlosti
 - 27.Pošta 1
 - 28.Pošta 2
 - 29.Polaroid
 - 30.Stara općina
 - 31.Kuća Cordignana
- 1.Aljina kafana
 - 2.Vila Pašić
 - 3.Kino centar
 - 4.Tuzla stan
 - 5.Studentski dom
 - 6.Tehnopromet
 - 7.Staračka tetovaža
 - 8.Starenje 2
 - 9.Zatvorena kapija

Kulturno naslijeđe Tuzle kroz arhitekturu je foto-projekt kojim Rotaract Club Tuzla želi predstaviti i skrenuti pažnju na jedan period ovoga grada. Zbog toga se ne ograničava samo interesantnom arhitekturom, nego i mjestima koja su ostala poznata tek starijim generacijama. Ovo je svojevrсна kritika i poziv građanima da pogled podignemo sa sivog asfalta i pogledamo, saznamo i upoznamo šta nas to okružuje dok je još uvijek tu i dok smo još uvijek tu. Fotografije prikazuju arhitekturu grada Tuzle pored koje redovno prolazimo, ali ne primjećujemo. Ovim fotografijama želimo skrenuti pažnju građanima na bogatstva koja imaju ili su imali, ali jednako tako poslati i kritiku na njihov odnos prema kulturi i svijest o istoj. Tradicija i povijest zapisani u arhitekturi grada su bogatstvo kojeg svaki građanin treba biti svjestan i ponosan, ovaj puta zabilježeni na mediju koji je nekada mijenjao tok događaja poput raznih ratova i sudbine mnogih ljudi. Zbog toga se nadamo da će ova izložba potaknuti barem jedan dio posjetitelja da preispitaju svoj odnos prema kulturi i više se investiraju u svoj kulturni napredak i kulturni napredak grada. Ova izložba nije ni retrospektiva, niti žaljenje za zgradama kojih nema ili za periodom koji je prošao. Ovo je podsjetnik onima koji su zaboravili kojim smo vrijednostima okruženi u ovom trenutku, sa izuzetkom par zgrada kojih u međuvremenu nema, ali koje opet daju svoj doprinos tako što nam pokazuju prolaznost svega. Ovo se može primijeniti kako na kulturu i arhitekturu, tako i na naš privatni život. Trebamo podsjetiti jedni druge kako trebamo cijeniti ono što imamo, dok to imamo.

Davor Pavlič
F1AUFBIH

Prvi značajniji arhitektonski radovi u Tuzli započeli su dolaskom austro-ugarske uprave u Bosnu i Hercegovinu. U Tuzli su izgrađeni brojni kulturno-prosvjetni, administrativno - upravni, komunalni, vojni, hotelsko-ugostiteljski, sakralni, industrijski i većina stambenih objekata, a njihovi projektanti su poznata imena arhitekata koji u početku djeluju iz Sarajeva, iz Građevinskog odjeljenja formiranog pri Zemaljskoj vladi, da bi se kasnije i u samoj Tuzli formirala Građevinska uprava. Imena arhitekata kao što su Cordignano, Candotti, Mihanović, Pokorny, Vančaš, Simić, Vukanović su upisana na projektima objekata građenih u stilovima akademizma: neorenesanse, neobaroka, neoromantizma, pseudomaorskog stila ili secesije, i koji postaju elementi novog identiteta grada. Većina tih objekata je građeno u centru grada Tuzla, a zbog intenzivnog slijeganja terena u gradu srušen je veliki broj tih monumentalnih objekata. Objekat Baroka je jedini iz tog perioda koji je srušen i repliciran objektom identičnog izgleda. Drugi objekti (Gimnazija, Pošta, Katolička crkva, objekti na Korzu i na Sonom trgu), pa i naselja kao što su Pavkuša i Srpska varoš, potpuno su nestali sa mape grada čime je Tuzla izgubila značajne povijesne elemente koji su pokazivali nivo razvijenosti grada.

U drugom periodu izgradnje Tuzle prisutan je manji broj arhitekata i građevinskih stručnjaka koji su dali novi izgled objektima u Tuzli, rađenim u stilu moderne, karakterističnim za period između dva svjetska rata. To je period stagnacije urbanog razvoja, pa time nije ni bilo prisutnih arhitekata koji su projektovale nove objekte u Tuzli. Najznačajnije ime u moderni je arhitekta Bogdan Đukić koji je projektovao rekonstrukciju Srpske pravoslavne crkve u Tuzli, zgradu općine Tuzla, osnovne škole, most Kipovi, Pavilion, Gradsku tržnicu i mnoge druge objekte u Tuzli.

U trećem periodu gradnje društvenih objekata u Tuzli, dvije i više decenija nakon završetka Drugog svjetskog rata, izgrađen je veliki broj objekata koji su većinom i danas u funkciji u Tuzli. Objekte su projektovale pojedinci, ili grupe arhitekata, gdje su prisutni Momčilo Belobrč (Pozorište), Nedo Tomanović (Hotel Bristol, Pedagoška akademija, PTT), Junus Delić (Elektro-Tuzla, Zgrada suda), Mirza Salkić (šalter sala PTT, Robna kuća Bulevar, Medicinski fakultet, Mljekara, Infektivna i interna klinika), Gradimir Krajtmajer (Robna kuća Centrotekstil, Komercijalna banka, Neurološko-fizijatrijska klinika), Srećko Krajtmajer (Hotel Tuzla), Vladimir Stojanović (Robna kuća Tuzlanka, Dom zdravlja, SKPC Mejdan, Tuzlanska banka), Dragiša Baršovani, Aleksandar Kostić, Zvonimir Jurić, Dragutin Krešić, Nehrudin Tursić, Stanko Kliska Sadeta Kostić i drugi.

Tihomir Knežiček

KUĆA CORDIGNANA U TURALIBEGOVOJ ULICI

Stambeni objekat u danas Turalibegovoj ulici, a nekad Biennerth-gasse, projektovao je Fiorenzo Cordignano, a gradila tuzlanska kompanija Cordignano i Candotti. Obitelji Cordignano i Candotti su došli u Tuzlu tokom vladavine Austro-Ugarske Monarhije kao građevinski stručnjaci. Projektovani su i gradili veći broj društvenih i privatnih objekata u Tuzli i drugim mjestima Bosne i Hercegovine. Dvospratna kuća u Turalibegovoj ulici izgrađena je početkom dvadesetog stoljeća, a služila je kao stambeni objekat u kojem su živjele članovi obitelji Cordignano. Karakteristična je po stilu gradnje stambenih objekata krajem 19. stoljeća, posebno po drvenom luku pod krovom i svijetlim velikim prozorskim oknima. Kuća je karakteristična i po podrumskim otvorima koji su služili za cirkulaciju zraka u procesu sušenja sira čime se takođe bavila obitelj Cordignano. Danas kuća u prizemlju ima poslovni prostor, a na spratu su stambeni prostori u kojima žive vlasnici objekta.

STARA BIBLIOTEKA

Objekat u centru grada poznat pod nazivom biblioteka je inicijalno sagrađen kao Okružna pošta 1901. godine za vojne potrebe, a investitor je bila “Zemaljska uprava pošte, telefona i telegrama u Bosni i Hercegovini”. Graditelj objekta, kompanija Cordignano i Candotti, je izgradila lijep i namjeni odgovarajući objekat. Prema mišljenju mnogih arhitekata prvobitna zgrada Okružne pošte u Tuzli, smatra se da je, pored zgrade Barok, arhitektonski najznačajniji objekat u gradu Tuzli iz perioda uprave Austro-Ugarske. Objekat je izgrađen od pune opeke, međuspratna konstrukcija je drvena sa ojačanim armirano-betonskim gredama, krov je od crijepa viševodan, a fasada je od maltera. Unutarnje stepenice za sprat su betonske sa teraco dekoracijom i kovanom željeznom ogradom. Fasada je raskošna i bogata arhitektonskim detaljima koji su karakteristični za period Austro-Ugarske. Kapiteli stubova rađeni su po modelu dorskog i jonskog stila, što je uz upotrebu timpanona i lukova česta pojava na velikom broju objekata rađenih u periodu od 1880. godine. Zgrada je zadržala svoju namjenu 45 godina, nakon toga je u zgradu smještena Narodna biblioteka Tuzla. Obzirom da je objekat građen na prostoru intenzivnog slijeganja tla, došlo je do znatnih oštećenja objekta i biblioteka je preseljena na drugu lokaciju. Nakon iseljenja biblioteka, započela je rekonstrukcija objekta, da bi 1992. godine rekonstrukcija bila zaustavljena zbog početka ratnih dešavanja u BiH. Objekat je od prekida rekonstrukcije bio u fazi rapidnog propadanja, potpuno je zapušten i više nije imao funkciju. Objekat je, zajedno sa temeljima, potpuno ukonjen tokom ljeta 2015. godine.

Trouglasti višenamjenski objekat koji je građen 1900. godine ima prizemlje za smještaj poslovnih subjekata – trgovinskih prostora, i jedan sprat na kojem su četiri stambena prostora. Objekat je jedan od simbola centralnog dijela Tuzle koji je karakterističan po nepravilnom baznom obliku i bogato ukrašenoj fasadi. Objekat su projektovali Cordignano i Candotti, a velika je vjerovatnoća da je ista kompanija izvodila građevinske i arhitektonske radove. U objektu su inicijalno bili smješteni staklorezačka radnja "Goldštajn" i špeceraj Svetozara Čalića. Objekat je građen od opeke, a međuspratna konstrukcija je od armirano-betonskih greda. Dvodni krov je pokriven crijepom, a fasada je od maltera. Objekat ima elektro, vodnu i kanalizacionu instalaciju. Objekat je više puta renoviran, tako da je došlo do degradacije organizacije poslovnih prostora, fasade i enterijera. Zgrada predstavlja jedan od najimpozantnijih objekata u Tuzli, sa jasno izraženim elementima tipične arhitekture 19. stoljeća – timpanon, pilastri, vijenac, friz itd. Na objektu su vidljivi znaci pucanja zidova, što je rezultat položaja objekata koji se nalazi u neposrednoj blizini "stepenice" zone slijeganja terena u centru Tuzle. Objekat je poznat po zastupništvu turističke agencije "Putnik", a danas se u zgradi nalazi agencija "Tuzla-transporta" i nekoliko trgovinskih prostora. Objekat ima upotrebnu funkciju, ali umanjenu arhitektonsko-istorijsku vrijednost zbog djelimične degradacije i oštećenosti objekta, što je posebno izraženo na cjelokupnom dijelu objekta iznad poslovnih prostora.

Dvospratna zgrada u centru grada, neposredno na Kapiji, je bila izgrađena 1900. godine za potrebe Srpskog pravoslavnog školskog fonda. Naziv zgrade je pisao na frontalnoj fasadi ispod krova objekta. Nisu dostupni pouzdani podaci ko je gradio objekat, a u arhivama se pominju projektanti i graditelji Cordignano i Candotti. Obzirom da su Italijani Cordignano i Candotti projektovali i gradili veliki broj objekata u centru Tuzle, elementi gradnje objekta ukazuju na to da su italijanski majstori gradili ovaj objekat. Objekat je dugo godina služio kao trgovina tekstilom i Gradska apoteka, Gradska kafana, kasnije modna kuća "Borac", a u novije vrijeme trgovina tekstilom robom. Zbog neodržavanja objekta, gornji sprat je dugo godina bio van upotrebe, a od 2014. godine kompletan objekat je izvan funkcije i nema upotrebnu vrijednost. Objekat, građen sa prizemljem i dva sprata, je imao sve instalacije, bio zidan opekom, sa drvenim gredama u međuspratnoj konstrukciji, krov je viševodan, a fasada od maltera. Karakterističan je po lučnim ulazima i manjim prozorskim oknima koja su bila sa bočne strane u prizemlju i na spratu. U više navrata su vršene intervencije na fasadi i u enterijeru, ali još od 2000. godine objekat rapidno propada i zahtijeva sistemsku obnovu interijera, krovne konstrukcije, fasade i prilaza.

ŠUSTEROVA PALATA

Dio današnje Turalibegove ulice (ranije ulica M. Tita, a u vrijeme austro-ugarske vladavine Bienerhgasse) nalazi se u centru grada gdje su veoma značajni javni, ugostiteljski, poslovno - trgovački, stambeni i drugi objekti. Sve do šesdesetih godina 20. stoljeća ulica je bila popularno šetalište građana Tuzle - Korzo koje se u dužini od oko 200 m završavalo kod Šusterove palate. Zgrada Šusterova palata je građena u periodu od 1905. do 1908. godine. Uglovna trokatnica sa visokim prizemljem izgrađena je u stilu historicizma, a rađena je kao poslovni-stambeni objekat za potrebe Wiena bank (Bečke banke). Vlasnik banke, Šuster, je porijeklom Austrijanac koji je došao i živio u Tuzli do kraja Prvog svjetskog rata. Zgrada predstavlja izuzetno arhitektonsko rješenje raskošnog dizajna, elemenata i krovnog rješenja. Dugački frontalni dio zgrade karakterišu tri balkona na svakom spratu po jedan, sa masivnim betonskim podupiračima. Krovna kupola dominira centrom objekta, a ispod je jedan frontalni balkon. Dvododni krov je bio cjelovit, da bi se kasnijim adaptacijama objekta dodali otvori sa malim oknima - lodžama. Izvorno, objekat nije imao raskošne elemente fasade, kao što danas ima i koji se ističu pozicijom između prozorskih okana, a fasadu ukrašavaju i drugi detalji pravilnih geometrijskih oblika.

Obzirom da je objekat u izvornom dizajnu bio namijenjen bankarskom sektoru, nakon Bečke banke u istom objektu su radile Hrvatska banka, Jugoslovensko-muslimanska banka, u novije vrijeme Volksbanka. U objektu je radio modni magacin Josef Schwartz WIENER MODE, a u novije doba Štamparsko-izdavačko preduzeće Grafičar, kao i Muzej Istočne Bosne, a danas su u objektu poslovna predstavništva. U nastavku objekta, koji je bio dio Grafičara (ali nije pouzdano da je bio dio Šusterove palate) je prostor Arhiva Tuzlanskog kantona. Zgrada je bila u vlasništvu Fonda za sanaciju posljedica i ublažavanja uzroka slijeganja zemljišta u gradu Tuzli, a trenutno je u vlasništvu Grada Tuzla. Objekat je karakterističan po tome što je sačuvan prvobitni izgled i što nije pretrpio značajna oštećenja iako se nalazi u zoni slijeganja terena.

STARA OPĆINA

Jedan od rijetkih objekata u Tuzli koji je do rušenja opstao u izvornom pojavno-gabaritnom stanju je objekt „Stara općina“. Svojim vremenskim datiranjem i osebnim i rijetkim primjerom graditeljskog stila kome pripada imao je svojstvo raritnog spomenika kulture umjetničkog pravca „Evropska moderna“ čiji je promotor i značajna ličnost Tuzle arhitekta ing. Bogdan Đukić. Pored projekta Općine ostvario je i više projekata javnih, stambenih i administrativnih objekata u Tuzli. Kao Praški student pripadao je skupini „modernista“ u arhitekturi. Taj novi stil nastao početkom 20. stoljeća karakterizira očišćenost pročelja, bez detalja, bez izražajnosti i sve je podvrgnuto funkcionalnosti na bazi „slobodnog tlocrta“ objekta. Objekat Stare općine, nastao 1937. godine po svojim evidentiranim graditeljskim vrijednostima predstavljao je jedinstven estetski fenomen modernističkog kreiranja između dva svjetska rata. Svojom pravilnom simetričnom voluminoznošću djelovao je monumentalno i superiorno, šaljući sa svojih izbočenih galerijskih mansardi nijeme poruke tuzlanske prošlosti. Naročitu atraktivnost objekta činilo je njegovo ulazno dvorazinsko rizaltno pročelje koje u dvostrukoj formi izbija iz zidne mase cijelom visinom objekta. Središnji rizaltni dio, gdje je i portalni segment, obogaćen je bikolonadnim trijemom, a stubovi bogatih dimenzija naglašali su značaj prilaza i ulaska u ovaj administrativno-upravni objekat. Na vrhu zgrade je bio sat, a zadnjih nekoliko godina prije rušenja na frontalnom dijelu zgrade je bio postavljen ekran sa podacima o kvalitetu zraka. Pored gradske uprave, u objektu, u prizemlju su bili i prostori drugih namjena kao što je kancelarija crvenog križa, frizer i neke općinske službe. Objekat nije mijenjao namjenu, a obzirom da se nalazio u zoni slijeganja terena, njegova funkcionalnost je postala ograničena oštećenjima i deformitetima koji nisu mogli biti sanirani. Sve službe iz zgrade su potpuno iseljene 2003. godine, a zgrada je u potpunosti srušen u septembru 2015. godine. U pripremi teksta korišteni materijali Mije Frankovića.